

בית המשפט המחוזי מרכז

ע"א 58327-03-11 אומני הרייזן בע"מ נ' גדליזון ואח'

יום שלישי 26 יולי 2011

לפני כב' השופט פרופ' עופר גרוסקופף

המעוררת **אומני הרייזן בע"מ**
ע"י ב"כ עו"ד מלכה מרקוס

נגד

המשיבים **1. עזבון המנוח איתן גדליזון ז"ל**
2. דוד שמלא
3. אביגדור וילנץ
ע"י ב"כ עו"ד יובל אדלר

פסק דין

- 1
2
3 1. לפני ערעור על פסק דינה של כבוד השופטת סמדר קולנדר-אברמוביץ בתא"ק (נתניה) 6699-
4 08 גדליזון נ' אומני הרייזן בע"מ, בו התקבלה תביעת התובעים (המשיבים בהליך הנוכחי)
5 במלואה, והנתבעת (המעוררת בהליך הנוכחי) חויבה להשיב להם סכום של 197,205 ₪
6 בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום הגשת התביעה, וכן לשלם להם את אגרת בית המשפט
7 ושכר טרחת עורך דין בסך 25,000 ₪.
8
9 2. סיפור המעשה הוא כדלהלן: עד לפטירתו בינואר 2008 שימש מר יצחק אפלבוים ז"ל כמנהלה
10 של המעוררת (להלן: "מנהל המעוררת"), והפעיל באמצעותה בית ספר ללימוד טיסה על כלי
11 טייס זעירים. בנוסף שימשה המעוררת כנציגה של מספר יצרניות של כלי טייס זעירים,
12 ובכללם יצרן איטלקי בשם Eurala (להלן: "היצרן האיטלקי"). המשיבים אשר למדו להטיס
13 כלי טיס זעירים אצל מנהל המעוררת, החליטו בתחילת שנת 2006, בהמלצת מנהל
14 המעוררת, לרכוש באמצעותה אווירון זעיר משקל מתוצרת היצרן האיטלקי. המשיבים
15 סיכמו עם מנהל המעוררת על הזמנת אז"מ מסוג "Jet Fox 97" לפי מפרט של היצרן
16 האיטלקי (להלן: "האז"מ"), וזאת בתמורה ל- 54,015 יורו. הסיכום נעשה על גבי מסמך של
17 המעוררת שכותרתו "מחירון ינואר 2006", המתייחס ליצרן האיטלקי. עוד נקבע על גבי
18 המחירון כי התשלום בעבור האז"מ יבוצע לידי המעוררת בתנאי התשלום הבאים:
19 1. 30% בהזמנה;
20 2. 65% נוספים כשהמטוס מוכן למשלוח במפעל;
21 3. מע"מ כשהמטוס מגיע לארץ.
22 4. היתרה כשהמטוס מוכן לכושר אווירי.
23

בית המשפט המחוזי מרכז

ע"א 11-03-58327 אומני הרייזן בע"מ נ' גדליזון ואח'

- 1 בעקבות הסכם זה שילמו המשיבים לידי המערערת ביום 5.2.2006 את התשלום הראשון בסך
 2 של 16,119 יורו (91,766 ₪) ששולמו בהעברה בנקאית לחשבון המערערת, כנגד קבלה
 3 שהנפיקה המערערת). מתוך סכום זה העבירה המערערת 12,000 יורו ליצרן האיטלקי, ושמרה
 4 את היתרה בידיה.
 5
 6 היצרן האיטלקי נקלע לקשיים, וכתוצאה מכך לא נמסר האז"מ במועד המוסכם (יולי 2006).
 7 בשלב זה הסכימו המשיבים להקדים 15,000 יורו מיתרת התמורה, וזאת על מנת ללרז את
 8 השלמות הייצור והאספקה של האז"מ. סכום זה שולם ביום 10.10.2006 בהעברה בנקאית של
 9 81,220 ₪ לחשבון המערערת, וגם כנגדו ניתנה קבלה של המערערת. סכום זה הועבר על ידי
 10 המערערת במלואו ליצרן האיטלקי.
 11
 12 היצרן האיטלקי לא התאושש מקשייו, וככל הנראה פסק לפעול מחמת חדלות פירעון.
 13 כתוצאה מכך התברר למשיבים כי לא יוכלו לקבל את האז"מ בו חפצו. משנאשו מכך, פנו
 14 המשיבים למערערת, וביקשו לקבל חזרה את כספם. המערערת, באמצעות מנהלה החדש, מר
 15 אלי חרמון (להלן: "מר חרמון"), ניסתה תחילה למצוא פתרון למצב העגום שנוצר, אולם
 16 משהתברר כי אין באופק כל מוצא, הודיעה כי היא מסירה מעצמה כל אחריות לעסקה,
 17 ורואה את מעמדה כמי שביקש לסייע למשיבים מול היצרן האיטלקי, ואינו נושא בכל
 18 אחריות לאי אספקת האז"מ.
 19
 20 במצב שנוצר לא נותר למשיבים אלא לתבוע את השבת כספם מהמערערת בהליך משפטי
 21 (הליך שהחל בסדר דין מקוצר, והוסב, בהסכמת המשיבים במסגרת דיון שהתקיים ב-
 22 20.5.2009, לתובענה בסדר דין רגיל).
 23
 24 פסק הדין של בית המשפט קמא, ניתן, בהסכמת הצדדים, על בסיס חומר הראיות שהיה מצוי .3
 25 בתיק, וללא שהמצהירים נחקרו על תצהיריהם (פרוטוקול דיון מיום 20.10.2010). יצוין כי
 26 הסכמה זו ניתנה, בין השאר, משום שלמרבח הצער האנשים שניהלו את עיקר המגעים בין
 27 הצדדים, מנהל המערערת, מר יצחק אפלבוים ז"ל, והמשיב 1, איתן גדליזון ז"ל נפטרו
 28 בנסיבות טרגיות לפני שניתן היה לברר את התביעה (הראשון נפטר ממחלה קשה, והשני
 29 בתאונת מטוס אולטרא לייט).
 30
 31 המחלוקת העיקרית שבין הצדדים עסקה בשאלת מעמדה המשפטי של המערערת. המערערת
 32 טענה כי הייתה רק צינור להעברת כספים ליצרן האיטלקי, ולמצער מתווך עסקי בלבד. מנגד,
 33 טענו המשיבים כי המערערת היא הגורם ממנו רכשו את האז"מ, ולפיכך היא הגורם המחויב
 34 כלפיהם להשבת הכספים. בית המשפט קמא קיבל את עמדת המשיבים, ולאור זאת חייב את
 35 המערערת בהשבת מלוא הסכומים ששולמו לה על ידי המשיבים, בתוספת הפרשי הצמדה
 36 וריבית.

בית המשפט המחוזי מרכז

ע"א 11-03-58327 אומני הרייזן בע"מ נ' גדליזון ואח'

4. עיקר טענות ב"כ המערערות מופנות כלפי קביעה זו של הערכאה קמא. אפס, לא ניתן למצוא כל דופי במסקנה המשפטית שהסיק בית המשפט קמא מהמערך הראייתי החסר שהיה בפניו. ההתקשרות המשפטית בענייננו נעשתה בין מנהל המערער לבין המשיבים, ולא ישירות מול היצרן האיטלקי. אין בפני כל ראייה שהמערערת שימשה כשלוח של היצרן האטלקי (להבדיל מסוכן עצמאי), וממילא לא ניתן לומר כי פעולותיה מזכות ומחייבות את היצרן האיטלקי, ולא אותה. זאת ועוד, התשלומים שבוצעו נעשו לידי המערערת, וכנגד קבלות שהיא הנפיקה. אין לפני ראייה כי תשלומים אלו היו אמורים להיות מועברים במלואם ליצרן האיטלקי. נהפוך הוא, מבירור הדברים עולה כי רק 75% מהתשלום הראשון הועברו ליצרן האיטלקי, ואין לשלול כי גם מתשלומים נוספים על פי ההסכם הייתה המערערת אמורה לגזור עמלה נאה. בנסיבות אלו, ובהעדר ראיות המלמדות על כוונה קונקרטית של הצדדים לראות במערערת מתווכת בלבד, שאינה אחראית לכך שהעסקה תבוצע, אין מנוס מהמסקנה אליה הגיע בית המשפט קמא.
5. להשלמת התמונה אבקש להעיר שלוש הערות משלימות:
- ראשית, השאלה מהו תפקידו של גורם ביניים בעסקה, ומהם השירותים שהוא מחויב להעניק, היא שאלה מורכבת, אשר תלויה בעיקרה בציפיות הלגיטימיות של הצדדים ביחס לשירותים שמעניק גורם הביניים. כעקרון, אין לשלול מצב בו נציג של יצרן יבקש לספק שירותי תיווך בלבד, ואולם אם הוא עושה כן עליו ליצור קשר משפטי ישיר בין הלקוח ליצרן, ולהבטיח כי לרשות הלקוח יעמדו מנגנונים משפטיים שיאפשרו לו לממש את זכויותיו כנגד היצרן במקרה בו הממכר לא יסופק או אם יסופק ממכר פגום (השוו ח"א (י-ם) 701/05 היועץ המשפטי לממשלה נ' חברת מוסף המכרז של המדינה (ניתן ב- 12.8.2007); ח"א (י-ם) 804/07 דיזנהויז יוניתורס נסיעות ותיירות (1979) בע"מ נ' היועץ המשפטי לממשלה (ניתן ב- 13.10.2009)). כאמור, לא זה המקרה שלפני.
- שנית, הסעד אותו ביקשו המשיבים – השבת טובת ההנאה שנתנו על פי החוזה – נתפס במשפט הישראלי כסעד במסגרת דיני עשיית עושר ולא במשפט ולא כתרופה חוזית, וזאת למרות שהסעד מעוגן בסעיף 9 לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א – 1970. ראו לעניין זה חוות דעתו של השופט ברק, כתוארו אז, בע"א 186/77 סוכנויות (השכרת רכב) נ' טרבולוס, פ"ד (ג1) 197 (1978); ע"א 9371/00 אלבשארה לעידוד תיירות בע"מ נ' קוסטודיה פרוניסקנה דה טרה סנקטה, פ"ד נו(4) 798 (2002). לאור זאת הייתה המערערת פטורה מהשבה אם לא הייתה מקבלת טובת הנאה ריאלית או נורמטיבית על פי החוזה. ואולם, בפועל ברור שהמערערת קיבלה טובת הנאה כזו מעצם העובדה שהכספים שולמו לידיה. זכות ההשבה של המשיבים מעוגנת, אם כך, היטב בדין.

בית המשפט המחוזי מרכז

ע"א 11-03-58327 אומני הרייזן בע"מ נ' גדליזון ואח'

- 1 שלישית, זכות ההשבה במקרה של כשלון חוזה, מעצם היותה זכות השייכת לדיני עשיית
 2 עושר ולא במשפט, כפופה, במקרים מתאימים, לשיקול הדעת המסור לבית המשפט לפי סעיף
 3 2 לחוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט – 1979, להורות על שלילת ההשבה או הפחתתה
 4 משיקולי צדק. לעניין זה ראו ע"א 2702/92 גינזברג נ' בן יוסף, פ"ד מז (1) 540 (1993); ע"א
 5 5267/03 פרג' נ' מיטל, פ"ד נט(5) 337 (2005), ובאחרונה דנ"א 10901/08 בייזמן השקעות
 6 בע"מ נ' משכן בנק הפועלים למשכנתאות בע"מ (ניתן ב- 17.7.2011). בעניינו הטענה שמעלה
 7 המערערת היא כי אין זה צודק לחייב אותה בהשבה משום שהעבירה את עיקר הכספים,
 8 בידיעת המשיבים, ליצרן האיטלקי (זוהי למעשה טענה של שינוי מצב בתום לב). עם זאת,
 9 אינני סבור שהמערערת הצליחה להוכיח התקיימות נסיבות המצדיקות הפעלת ההגנה
 10 בנסיבות בהן עסקינן (קבלת כספים על פי חוזה שנכשל). לעניין התשלום הראשון, הרי
 11 שהתובעת גזרה ממנו עמלה נאה של כ- 25%, ואין לומר שלא זכתה לתגמול בעבור הסיכון
 12 שנטלה כגורם ביניים. שונים הם פני הדברים ביחס לתשלום השני, אשר מועד תשלומו
 13 הוקדם בהסכמה ביחס למועד החוזי, ואשר הועבר במלואו ליצרן האיטלקי. יחד עם זאת,
 14 נסיבות ביצוע תשלום זה לא הובהרו די הצורך. המשיבים טענו כי התשלום בוצע בעקבות
 15 בקשת מנהל המערערת ובעידודו; המצהיר מטעם המערערת (מר חרמון) טען כי לא רק
 16 שמנהל המערערת לא ביקש את הקדמת התשלום, אלא שאף הזהיר את המשיבים מפני
 17 הסיכון שבדבר, והציע להם לא להעביר את הכסף. עם זאת, עדותו של מר חרמון בעניין זה
 18 היא עדות שמיעה, שכן לו עצמו אין ידיעה על שאירע בשעתו, והוא העיד רק על ששמע ממנהל
 19 המערערת באותה עת. במצב דברים זה לא יכלה השופטת קמא לקבוע בעניין זה ממצא
 20 שיצדיק הפחתה של חובת ההשבה הנובעת מהוראות החוק.
 21
 22 6. סיכומו של דבר, אין לי אלא לדחות את הערעור.
 23
 24 בנסיבות העניין, ובשים לב לכך שתוצאת פסק הדין נגזרת במידה רבה מהקשיים הראייתיים
 25 שנוצרו בעקבות פטירתם המצערת של מנהל המערערת ושל המשיב 1, לא מצאתי לנכון
 26 לעשות צו להוצאות בערעור.
 27
 28 **ניתן היום, כ"ד תמוז תשע"א, 26 יולי 2011, בהעדר הצדדים.**
 29
 30

פרופ' עופר גרוסקופף, שופט

31

בית המשפט המחוזי מרכז

ע"א 11-03-58327 אומני הרייזן בע"מ נ' גדליזון ואח'

- 1
- 2
- 3

5 מתוך 5